

”JESUS HAR ÖVERVUNNIT DÖDEN” – TROR VI VERKLIGEN DET?

Påskan och uppståndelsen visar att Jesus har övervunnit döden. För oss kristna är detta grunden för vårt hopp, eftersom det visar oss en väg ut ur döden. Hoppet är synligt för trons blick, men vi får lov att medge att det kan vara svårt att bekänna och leva sin tro när man ser vad som sker i världen och i våra egna liv. Det finns alltid människor som ifrågasätter och ibland driver gäck med vår övertygelse: ”Ni säger att er Gud är kärlek och att han är allsmäktig, men hur förklarar ni då att han har skapat en dödlig människa?” Sådana frågor kan väcka andra frågor till livs inom oss, kanske av det här slaget: ”Om Gud är Gud, varför finns det onda och lidandet? Om Gud är Gud, varför har han gjort döden?”

Man kan bemöta tvivlets anfall genom att frikänna Gud från all skuld. Med Skriften som stöd kan de troende svara: ”Det är inte Gud som har gjort döden”, som det står i Salomos Vishet 1:13. Om det nu tycks oacceptabelt att föreställa sig Gud som ursprunget till vår död och all den olycka som föregår den, måste vi då anklaga oss själva och säga med Paulus: ”Alla dog genom en endas överträdelse” (Rom 5:15)? Är det rimligt att på detta vis motsäga biologins obestridliga fakta, som visar att vår organism enligt själva sin uppbyggnad på ett naturligt vis är kallad till att dö? Hurdant skulle förresten ett samhälle där ingen dör vara?

Vi kan bara konstatera att döden, som är oacceptabel för så många, inte låter sig rubbas. Vi vill inte dö, men döden är oundviklig och tron verkar inte kunna hjälpa mycket för att lösa vårt dödliga livs gåta. Tron på de dödas uppståndelse finns förstås, men det är inte så enkelt. Gud verkar på nytt kunna ifrågasättas här. Är han verkligen så mäktig, denne oförutseende Gud som skapar en dödlig människa och därefter uppfinner uppståndelsen liksom för att korrigera ett misstag?

Det är uppenbart att allt detta inte bara är en lek med frågor och svar, det rör sig om meningen med vårt liv och vår död. Det rör sig också om vikten av vår tro på en Gud som uppväcker döda, en Gud om vilken man säger att han har övervunnit döden i Jesus.

Jag vill i all korthet visa hur tron tar upp denna utmaning och löser de hårt åtdragna knutarna. För att rensa luften mitt bland alla dessa anklagelser mot Gud skall jag först precisera Guds förhållande till vår egen död. I ett andra stycke skall vi se hur Jesu liv, död och uppståndelse leder oss till att återupptäcka vad både liv och död är för Gud, vår fader.

1. Gud är dödens fiende

”Det är inte Gud som har gjort döden”, kan vi läsa i början på Salomos Vishet (1:13). Detta konstaterande hänvisar till Israels stora upplevelse inte av en Gud som sänder död, utan av en Gud som räddar. Det är bra att utgå från detta.

Gud frälsaren

I Bibeln finner vi inte en Gud som på avstånd betraktar mänskligheten när den kämpar mot alla prövningar, utlämnad till döden. Gud befinner sig inte mitt emot mänskligheten, på andra sidan – han är på samma sida för att rädda den. Han ”har sett sitt folk plågas”, och när uttåget ur Egypten sker befinner han sig därför vid de sinas sida, hos dem som har förslavats av Faraos. Denna upplevelse av uttåget ur Egypten finns i filigran även i Första Moseboken. Skapelsen framställs som ett iordningsställande av kaos, ljuset som segrar över mörkret, dagen över natten och jorden över havet som hotar att ta över. Skapelsen är livets uppkomst ur det som bara är oreda och mörker. Rakt igenom Bibeln finner vi samme Gud som månar om sitt folk och räddar det från döden. Gud är alltså människans bundsförvant i kampen mot död och ondska.

Gud är inte fiende till människan i den situation där hon befinner sig för sin synds skull. Han vänder sig inte mot upproret människan gör, utan söker henne istället. ”Var är du, Adam?” Han förblir hennes vän. Som en vän skyddar han den utsatta människan. Som vi kan se i Första Moseboken gör han kläder åt det första paret, som representerar oss, efter att de har syndat. Det står skrivet att det är kläder av skinn – man har alltså dödat några djur. Det är ett sätt att återigen konstatera att synden för med sig våld i Guds skapelse. I denna tragiska situation vill Gud vara solidarisk med människan. Här kan vi komma tillbaka till vår första frågeställning. När vi ser hur mörk och olöslig vår mänskliga situation är letar vi ofta efter en förklaring till varför det är så. Då kan man anklaga Gud – han är förklaringen. Eller så kan

man inta en resignerad attityd och säga: ”Så är det bara och det är samma sak för alla, punkt slut.” Men Gud är inte den sista etappen i förklaringen. Vad vi vet är att Gud, i alla de omöjliga situationer mänskligheten ständigt försätter sig i, ställer sig på människans sida för att hjälpa henne att ta sig ur dem. Han förklarade inte ursprunget till deras olyckliga situation för hebréerna som hade förslavats i Egypten. Han pekade inte heller ut några skyldiga. I stället kom han nära och handlade.

Vi har en tendens att söka efter Gud bland de mäktiga som kan lösa eller till och med förebygga svåra situationer. Men det är inte genom ett logiskt resonemang som Gud låter sig finnas. Han visar sig först och främst som den som står vid sidan av dem som böjs av tunga bördor eller famlar i mörkret. Gud försätter sig inte bortom problemen, han säger inte: ”Okej, nu ordnar jag det här.” Ofta är det just det vi skulle föredra! Gud vandrar med oss för att tillsammans med oss uppleva vår befrielse. Kanske man invänder: ”Men han är ju ändå skaparen, han hade kunnat ordna det på ett bättre sätt!” Det är en tanke som hela tiden återkommer. Guds inställning visar på något annat. Han möter oss i vårt mörker, i vårt tillstånd mörker och svårigheter. Det är inte i första hand för att förklara som han är där, utan för att delta i vår räddning – han är över allt annat Frälsaren. Vi skulle hellre vilja att allt vore klart, att vår mänskliga situation vore rakt igenom begriplig. Det första som behövs är att vi ser att Gud är med oss i vår olycka. Därför att han är närvarande är det möjligt att hoppas. Det är ju den levande Guden som är med oss, han kan skingra mörkret, övervinna döden och ”göra allting nytt.”

När vi står inför olyckan, det oförklarliga lidandet och den oundvikliga döden säger Gud till oss: ”Du är inte ensam, något kan göras. Jag är inte här för att driva bort dig, jag är lika bekymrad som du över vad som händer dig, ty det är jag som har skapat dig i kärlek. Jag sluter förbund med dig, det vill säga att jag inte tränger mig på, men jag är alltid här för att bygga framtiden med dig. Var inte rädd om du faller – jag bryter inte mitt löfte och jag är förlåtelsens källa.”

Gud har inte gjort döden, eftersom han gör anspråk på att rädda oss från döden. Ändå gör skapelsen dödliga varelser av oss. Skulle Gud då ha skapat oss dödliga för att sedan ändra sig och komma och rädda oss från döden? Är inte detta den ”förvridne Gud” som somliga tycker om att tala om? Om det nu

inte är synden som är ursprunget till vår död... Skulle vi då ha skapats odödliga? Men det går stick i stäv med vad vi kan observera av vår natur, som Gud själv har gett oss. För att reda ut dessa frågor måste vi betrakta förhållandet mellan synd och död.

Synd och död

Under århundraden undervisade man mycket riktigt att den första människan var odödlig, om inte på naturligt vis så åtminstone av nåd. Hon hade "övernaturliga" gåvor som gjorde att hon undslapp döden. Dessa gåvor skall ha gått förlorade till följd av synden, som ledde människan till sitt dödliga tillstånd. Idag talar både biblister och teologer om detta på ett annat vis. För det första är det, som jag redan har sagt, helt klart att människan biologiskt talat är dödlig (redan i forna tider var man medveten om detta, eftersom man tillskrev människan övernaturliga gåvor för att undslippa döden). En troende kan alltså säga: Från begynnelsen har skaparen gjort mig till en dödlig varelse. Man är också mera insatt i den litterära genre som de första berättelserna i Första Moseboken tillhör och symboliken i dessa berättelser. Man vet att Adam inte är ett personligt namn. Det betyder ordagrant "den jordiske". Genom sin förste fader är det alltså alla "jordlingar" som är berörda, alla människor gjorda av jord, som det står i Första Mosebok 2. Därmed kan man se annat än människans naturliga död i den död som är förknippad med synden. I vad består människans synd? I det att hon äter av frukten från trädet med kunskap om gott och ont, det vill säga att hon vägrar att lyssna till Guds ord, som säger vad som är gott och ont. Människan gör sig alltså till ursprunget för det goda och det onda, som Gud själv. Man kan förresten se hur frestaren lockar Eva med just detta: "Gud vet att den dag ni äter av frukten blir ni som gudar". Så snart de äter och gör anspråk på makten över ursprunget dör mannen och kvinnan, inte till kroppen – de fortsätter att leva efter synden och alstrar till och med nytt liv – utan till anden. När de själva vill vara källa förlorar de tillgången till den verkliga Källan. De äger inte längre tillgång till Livets träd och drivs ut ur paradiset, långt från Gud och hans närhet.

Första Mosebokens berättelse visar oss alltså att människans verkliga kallelse inte bara är att leva som en person på jorden, i gemenskap med andra, utan också leva i gemenskap med Gud. Genom att vägra lyssna till Gud bryter människan med Gud och går miste om sin yttersta kallelse, som är att ta del i

Guds eget liv. Genom synden går alltså människan miste om sin kallelse, som är dubbel. Människan är ju kallad till att lägga skapelsen under sig och befolka jorden, bo på den som man bor i ett hus, det vill säga i gemenskap med människor och folk. Hon är också kallad till att leva i gemenskap med Gud – det är den andra sidan av människans kallelse. Denna andra aspekt ger människan ett ”yttersta mål”. Genom sin synd ger hon dock upphov till en splittring mellan sin kallelse två aspekter. Så här skriver den belgiske teologen Adolphe Gesché om det:

Enligt den judisk-kristna traditionen har döden genom synden fått en andlig dimension. I förhållandet mellan Gud och människan får döden en religiös karaktär. Den blir (eller kan bli) en andlig död som förhindrar inträdet i evigheten. Så snart synden kommer in i bilden ... och därmed ett hinder på vägen mot målet, blir döden till en slutpunkt. Det är denna död som den kristna tron talar om. Istället för att vara en normal etapp för människan på vägen mot sitt fullkomnade mål upplevs den antingen som ett misslyckande eller en oberäknelig faktor eller som en smärtsam och våldsam prövning på människan väg mot det bestämda målet (*La destinée*, Cerf 1995, s 91).

Den naturliga döden får alltså en annan innebörd på grund av synden. Den är inte längre övergång till Guds evighet, utan utgör separation från Guds evighet.

Jag avslutar det första stycket här. Israel upplever en Gud som räddar. Räddar från vad? Från en situation där människan är fånge, en situation som kan betraktas som livsfarlig. Livsfarlig på grund av syndens död som skapar motsättning mot andra, på grund av våldet som förstör, som splittrar och därmed avmänskligar. Den är också livsfarlig på grund av separationen från den levande Guden, något som omöjliggör den övergång som leder till vårt yttersta mål, deltagandet i Guds evighet. Hur räddar Gud från detta dubbelt livsfarliga tillstånd? Hur förbinder han sinsemellan mänsklighetens två kallelser, vars enhet synden förstör? Hela Bibeln visar det. Jag skall hålla mig till Jesus, i vilken de kristna ser fullkommandet av det första förbundet.

2. Den kristna meningen med liv och död

Jesus visar oss vad det är för Gud att leva och dö, inte med ord, utan genom hela sitt liv. Vi skall stegvis betrakta hur denna uppenbarelse har förkroppsligats i hans existens och hur vi i vår tur är kallade till att förkroppsliga den i vår.

Jesu vittnesbörd

Mittpunkten för Jesu förkunnelse och rentav meningen med hela hans liv är Guds rikes ankomst. "Riket" är den nya värld som skall komma i de yttersta tiderna. Det utgörs av en enad mänsklighet som lever helt och hållet av Gud i glädje och frid. Det nya i Jesu attityd är att han menar att denna nya, utlovade värld börjar med hans egen jordiska existens: "Guds rike är mitt ibland er", förkunnar han. Där Kristus är, där härskar Gud. Jesus visar också rent praktiskt närvaron av den Gud som frälser i sina ord av välkomst och förlåtelse, i sina helande gester och i vad han gör för att vara vittne bland syndarna för Guds barmhärtighet. Han framställer Gud som en kärleksfull fader (se till exempel Lukas 15, hur fadern till den förlorade sonen reagerar). Man kan alltså förstå massornas entusiasm, men tvärtemot deras förväntningar ger sig inte Guds rike tillkänna i Jesus som ett maktövertagande, utan som tjänande, inte i styrka, utan i kärlek – det rör sig inte om att förkasta sina fiender, utan om att förlåta även syndare. Guds rike är gränsupphävande, som den mördade biskopen av Oran, dominikanerbrodern Pierre Claverie, så väl har formulerat det:

Jesus är inte bara den gudomliga kärlekens profet, han har också gett sitt liv för att visa det. Han har gjort det genom att försätta sitt liv och sitt verk vid den sårade mänsklighetens sprickor. Sprickor i den viltsna människan som har förlorat sitt livs mening, sprickor mellan människorna som utesluter eller utnyttjar och trampar ned varandra, sprickor mellan troende judar och hedningar som sätter sig själva i Guds ställe och dömer varandra till helvetet (*Lettres et messages d'Algérie*, Karthala 1996, s 22-23).

Jesu verk visar alltså Guds rike när det kommer. Jesus helar kroppar och hjärtan och vill skapa rum för gemenskap åt sina bröder genom att överskrida de splittringar som skiljer dem åt. Det är i detta förnyade område som Gud

vill upprätta sitt rike med människorna. Därmed framgår enheten mellan de två budorden. Kärleken till nästan öppnar rum för Gud och kärleken till Gud gör att man kan se i den andre en broder att älska.

Nu kan vi se klart vad liv och död är för Jesus. Genom hela sitt livs, hela sitt väsens engagemang visar han att för Gud är livet tjänande och givmildhet, det är att ge sig själv helt och hållet, ”till det yttersta” (Joh 13:1). Sådan är den sanna kärleken. Livet kommer från skaparen och är en fritt mottagen gåva. Att leva är därför att ge sig själv i sin tur, ge det man har fått och är. Att dö är däremot att hålla kvar, behålla för sig själv. Härav kommer den starka förbindelsen mellan liv och fattigdom. Inte nöd som sådan – det är något som avmänskligar – utan en sinnets enkelhet som består i att hålla händerna öppna för att inte hålla någonting fast, öppna och genomborrade, precis som den Korsfästes händer.

Jag fortsätter samma citat som ovan, från Pierre Claverie:

[Jesus] har sträckt ut sina armar för att upprätta en försonings bro mellan fienderna. Korsets tecken, som för så många troende förefaller så hädiskt, är för oss bindestrecket mellan Gud och mänskligheten och mellan människorna. Detta kors bär på en söndersliten människa som i avsikt att fullkomna Guds plan hellre ger sitt eget liv än sliter det till sig från andra (*ibid.*).

Rakt igenom sitt liv och ända till korset är alltså Jesus ett *ja* till Fadern, från vilken han tar emot allt och som han ger allt, till och med sin egen okunskap om vad som skall ske och när frälsningens yttersta timma skall slå (Mark 13:32). Detta *ja* till Fadern är oskiljaktligt från jaet till bröderna. Paulus begrundar detta ja som Sonen riktar till Fadern och skriver: ”Alla Guds löften har fått sitt ja i honom” (2 Kor 1:20). Ett sådant ja förändrar dödens mening eller uppenbarar snarare den verkliga meningen med döden i Guds plan. Det låter oss se att långt ifrån att stå i motsättning till livet kan döden bli dess mest fulländade uttryck. Det förefaller paradoxalt och till och med upprörande för den som lider. För att förstå bättre måste vi alltså gå vidare ”med blicken fäst vid Jesus Kristus.”

I människors uppfattning och enligt historikerna dog Jesus därför att han hade förkastats. Den som gjorde kroppen delaktig i frälsningen upplevde hur döden fångade hans egen kropp. Han korsfästes av människornas ondska. Ännu en gång har den oskyldige svepts undan, den radikale mördats och den som kämpar för en värld av rättvisa och brödraskap krossats. Ännu en gång förefaller ett folks frälsning ha gått om intet. Jesus upplever det. Gud upplever det i sin Son. Frälsningen som han kommer med friställer alltså inte Kristus från människans villkor. Han går djupt in i dem för att allt lidande skall kunna frälsas, även det allra största, som är förkastandet av Gud. Det är därför som Jesus på korset ber till sin fader för dem som dödar honom.

Men den grymma död man låter honom genomgå är ändå ett uppoffrande för Jesus (det som traditionellt kallas offer). ”Ingen tar mitt liv, det är jag som ger det.” Den död som man underkastar honom ingår ju i den kärlekens logik som styr hans existens. En fundamental sanning visar sig här: *om leva är att inte behålla för sig själv, utan ge, då omfattar livet döden som är ett fullständigt självutgivande.*

Eftersom vårt västerländska samhälle är girigt och besatt av skräck för att inte ha tillräckligt, verkar det ha placerat sig under konsumtionens tecken. Det förslavas därmed av det som utan dröjsmål kan tillfredsställa dess oändliga begär. Tänk till exempel på törsten efter pengar och vinst, på behovet av att dominera som skapar orättvisa, splittring och separation, alltså motsatsen till vad Gud avser för mänskligheten allt sedan begynnelsen. De rika äger allt mera, de fattiga allt mindre, och antalet människor som går hungriga ökar ständigt. När de vill äga allting skapar de rika en dödens värld, i motsats till den dynamik som består av att ge allt för att öppna rum för nästan. Jesus lever efter en annan logik. Som han själv säger: ”Den som vill rädda sitt liv skall förlora det, men den som förlorar sitt liv” – för hans skull, och för att han deltar i det – ”skall rädda det.” Jesu död är därför annorlunda. Utan att förminska det fasansfulla i döden av en människa som torterats av sina fiender och övergetts av sina vänner blir den för honom själva hans *fullkommande*, hans *förhärligandes* timma, såsom Johannesevangeliet säger: ”Nu har stunden kommit då Människosonen skall förhärligas ... Allt är fullbordat.” Döden är övervunnen, anammad av livet, uppfångad i livet som ger sig självt.

Den övervunna döden

Eftersom han fullkomnade Guds plan övervinner Jesus döden som ödeläggelse. Han är den första verkligt levande människan, eftersom han är utan synd. Genom honom avslöjas orättfärdigheten och döden övervinns genom att den förvandlas i hans egen kropp, i den kropp som spjutet har genomborrat, men som uppståndelsen har förvandlat. Vi skall inte ta upp hela påskmysteriet, men vi kan betrakta vissa konsekvenser av denna händelse, som ligger till grund för vår tro.

För den troende är det från och med påsken säkert att döden inte kommer att ha sista ordet. Den är inte längre vårt gemensamma öde. I Jesus död *och uppstånden* är den övervunnen, även om den fortfarande verkar härska, som man kan konstatera varje dag. Påsken innebär att Jesu liv är starkare än allt motstånd. När han ger sig själv *till det yttersta* (Joh 13:1) för Gud och för andra och gör människans död till den övergång där livet kan uppnå sin fullkomlighet gör Jesus klart för oss att all vår kamp är starkare än döden, även om det inte verkar så. Kampen mot utstötning och rasism, mot sjukdomar och lidande, för rättvist delande av resurser och för ömsesidig tjänst som själv blir till hyllning och tjänst av Gud.

Sådan är de kristnas kollektiva tro och hopp. Den uppståndne Korsfäste har öppnat ett hål i muren av död, hopplöshet och meningslöshet. Uppståndelsen bekräftar att Jesu protester mot det oacceptabla har blivit hörda. Hädanefter kan vi tro att den oskyldiges skri tränger igenom hatets och dödens murar. Vi tror till och med att det är på detta vis som livet inställer sig: genom protesten mot det oacceptabla, liksom vid tiden för flykten från Egypten och landsflykten i Babylonien. *Uppståndelsen placerar livet inte efter döden, utan i döden.*

Uppståndelsen [skriver biskop Albert Rouet] är långt ifrån att vara dödens motsats. Den är dess seger, segern av den kärlek som leder till att ge sitt liv ... Det har tagit mig årtionden att inse denna sanning (*Au plaisir de croire*, red. Anne Sigier, Sainte-Foy (Quebec) 1994, s 81).

Det första förbundet, med dess ursprung i flykten från Egypten, visar att den verkliga historien, den som Gud skriver med människorna, inte är den som skrivs av segrarna, dem som vi kallar hjältar och mäktiga. Den är snarare historien om kampen mot det ondas krafter och döden, historien om kärleken

som ger sig själv. Tack vare det liv han levtt bland oss och livet hos de troende som föregått och förberett honom har Guds verkliga historia med mänskligheten och med varje man och kvinna räddats på påskens ljusa morgon. När människor dör förefaller det oss ofta som om deras historia dör, uppslukas av glömskan och förlorar sin mening, även om andra generationer tar vid. Påskan låter oss veta att dessa historier är räddade, för påskan fullkomnar i Jesus det för vilket alla dessa särskilda liv och historier kommit till för. I den Uppståndnes kropp ser vi den första cellen i den nya värld i vilken den gamla fullkomnas. Det är därför som det står i Kolosserbrevet 1:15-20 att "allt har skapats för honom", Kristus. "I honom finns hela fullheten", fullheten mänsklighetens och den skapade världens fullhet. "Allt består i honom", det vill säga att allt får en ny struktur, en ny sammansättning och binds samman i honom.

Den uppståndne Kristus har en skaparkraft med vilken han binder samman allt det som den av döden märkta tiden upplöser och skingrar utan slut (A. Dartigues, *La révélation. Du sens au salut*, Desclée 1985, s 183).

Allt är till slut försonat i honom för att uppnå gemenskap med Fadern (1 Kor 15:28). Det är med dessa perspektiv och inför denna horisont som vi bör leva nu och framöver.

Döden ur livets perspektiv

Det nya förhållandet mellan liv och död är tydligt markerat i Nya testamentet. Det räcker med ett citat: "Den som inte älskar är kvar i döden" (1 Joh 3:14). Med andra ord: *den som älskar förblir i livet*. Om vi är förenade med Kristus, om hans liv – det liv som utger sig själv av kärlek – finns i oss, då kan vi på ett häpnadsväckande sätt fastslå att den verkliga döden, separationen från Gud, inte längre ligger framför oss, utan bakom oss. Man skulle kunna läsa vad Paulus säger om dopet i Romarbrevets sjätte kapitel ur detta perspektiv. "Döpta i Kristus" har vi "ympats in" på hans död, på korsets träd, som har blivit livets träd. Hädanefter kan vi vara vissa om att hans liv blir vårt liv. Vi måste naturligtvis leva under våra mänskliga villkor – vi undslipper dem lika lite som Guds människoblivne son undslapp dem (se Heb 4:15). Men genom vår förening i dopet med Kristus lever vi av den Uppståndnes eget liv, och detta gäller också alla rättfärdiga som inte känner honom. *Detta liv kan döden*

inte nå. Vi kan och skall avlida, men inte dö i ordets strängaste bemärkelse. Det är hela tron på uppståndelsen som kommer ifråga här, för det är den som ligger till grund för vårt liv med Kristus nu, den levande Gudens nu i oss.

Detta perspektiv utesluter inte döden. Det förändrar dess mening. Jesu exempel visar det: han som av födelse och i all evighet äger evigt liv besparades inte dödens ångest. Men med honom får denna död en annan mening, eller återfinner snarare sin sanna mening. Den är inte längre uppbrott och separation, utan fullkomnande av den gemenskap tro och kärlek ger: ”Abba, fader, inte som jag vill, utan som du vill.” Pierre Claverie, en av oräkneliga lärjungar från vår egen tid, talade så här om allt detta och om hur han omsatte det i sitt eget liv några månader innan han mördades den första augusti 1996:

Allt fullkomnas i påskmysteriet. Inte bara under de dagar då livet och döden möts i tvekamp på Golgota, utan i hela tillvaron, som står under tecknet av övergången från död till liv. Döden är då inte längre det stängsel som allt hopp möter, utan förutsättningen för att hoppet skall växa och bli fruktsamt. Den som vill leva, i ordets fulla bemärkelse, vet att det behövs brytningar och död där allt verkar gå förlorat. Inget liv kan vara utan förlust, ty det finns inget liv utan kärlek och ingen kärlek utan uppgivande av allt man äger, utan ett fullkomligt fritt utgivande, självgivande i vapenlös tillit (*Vivre et mourir*, La Vie Spirituelle nr 721, december 1997, s 825-828).

De som är sjuka, sängliggande eller på något annat sätt begränsade upplever ett slags död. En död från vad de var och fortfarande skulle vilja vara, från vissa projekt, från sin initiativförmåga och förmågan att behärska sin existens. De upplever därigenom större passivitet, större beroende och utsatthet. De upplever fattigdomen rent konkret varje dag. Allt mer fråntas dem, allt mindre har de och allt mindre av sig själva står under deras kontroll. De upplever redan ett slags död som förebådar deras övergång. Allt i deras tillvaro som verkar försätta dem i större beroende och förminska deras egen kontroll av sig själva upplevs som ett intrång av döden som redan är i verket. Det kan ske att de berövas allt – de behärskar inte längre vare sig kroppen, sinnet, relationerna eller förmågan att tala och kommunicera och upplever kanske sig själva som ingenting alls. Men detta ingenting kan de skänka, med och genom det

kan de älska, *vinna* sitt liv som de verkligen *förlorar*, efter Jesu ord. I ett tomrum som blir till tystnad öppnar sig ett utrymme för Gud och det sanna livet i vilket de *fullkomnas* i Kristi efterföljd.

Sådan är den kristna meningen med döden. Man kan invända och fråga om vi i den yttersta stunden kommer att ha nog kraft och klarsyn för att göra denna uppoffring. Kommer inte upproret mot döden eller tvivlet att få överhanden då? Det vet vi inte. *Men vi kan redan i förväg göra denna uppoffring* genom att varje dag ta emot oss själva från Gud, som har skapat oss för sig själv.

Vi befinner oss inte här på jorden för att skjuta undan döden så långt som möjligt, fördröja det oåterkalleliga förfallet och förtvivla över vad vi är och det pund som har anförtrotts oss. Vi har kommit till världen för att "bli Guds barn" (Joh 1:12), för att långsamt födas till det liv som Gud utan uppehåll skänker oss i Jesus. När vi dör bort från det som vi har velat eller trott oss vara gör vi erfarenheten av vad tillvaron är för en uppstående som accepterar döden för att livet skall födas. Vi kan då konstatera att vårt liv inte tillhör oss. Det är inte avsett för att ägas, utan för att delas, inte för att *vinnas*, utan för att *förloras*, skänkas. På det planet föds vi och förstår vi varför vi är här, när nåden skänks oss. Vi kan redan förutse livets seger över döden. Detta är hoppets dagliga arbete inom oss. Det är också det som vi är kallade till att fira i eukaristin, där kyrkan inbjuder oss till att tillsammans försätta vår tillvaro i Kristi efterföljd, han som utger sig själv.

Jag gör en helt kort sammanfattning. Vi började med en fråga: har Gud gjort döden? Denna frågeställning vidgade sig sedan: Vad är döden? Och vad är livet?

Det sanna livet är att acceptera Gud, att ge sig själv åt Gud, vilket innebär att ge sig själv åt andra. Det är inte att fly tillvaron i världen, tvärtom. Detta liv visar att mitt i denna tillvaro finns en givandets dynamik, givande till det yttersta, till döden, och att evigheten öppnar sig för oss i denna gåva. "Jag träder in i livet", sade Thérèse av Lisieux innan hon dog. Med all respekt för denna kära syster skulle jag själv hellre vilja säga: "Jag träder in i livets fullhet" – ty redan nu låter Gud mig vara i livet, *sitt* liv.

Bernard Rey